

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2024. október 14.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2024. október 14. 8:00

**I. SZÖVEGÉRTÉSI-NYELVI
FELADATSOR
ÉS IRODALMI FELADATLAP**

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI HIVATAL

Fontos tudnivalók

90 perc áll rendelkezésére ahhoz, hogy megoldja a **szövegértési-nyelvi feladatsort** (40 pont) és kitöltse az **irodalmi feladatlapot** (20 pont).

Ügyeljen arra, hogy idejét arányosan ossza meg a szövegértés és az irodalmi feladatlap között (például 60 perc – 30 perc)!

Olvassa el figyelmesen a szöveget, majd a kérdéseket, feladatokat!

A szövegértés során ügyeljen arra, hogy válaszát/válaszait a szöveg egészéből vagy a kijelölt bekezdésekből kell megadnia.

Válaszait gondos mérlegelés után írja le! Egyértelműen és szabatosan fogalmazzon!

Ha a megoldott feladatokban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót (szavakat) húzza át, a helyesnek vélt szót (szavakat) pedig írja le újra! Egy-egy szám, betűjel beírásakor különösen ügyeljen arra, hogy jelölése/írása egyértelmű legyen.

Ügyeljen a helyesírásra! Ha bizonytalan, használjon helyesírási szótárt!

Az I. feladatlap megoldásához szöveggyűjtemény nem használható.

Eredményes munkát kívánunk!

Szövegértési-nyelvi feladatsor

Olvasa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre! Egyes feladatok végén zárójelben közöljük, hogy mely szövegrészlet(ek) alapján kell válaszát megadnia.

A Himnusz mi vagyunk

Batta András Széchenyi-díjas, Erkel Ferenc-díjas zenetörténésszel beszélget Köhalmi Andrea

1. – A himnusznak világszerte két típusát ismerjük, a magyar viszont egy harmadik. Nem monarchikus dicsőítés és nem is induló, hanem egyedülálló módon fohász. A műfaj egyik jellegzetességével ellentétben nem a tömeg közös dala, hanem az egyének saját imája, ami alkalmakkor egyszerre szólal meg. Már akkor vitathatatlanul betöltötte szerepét, amikor hivatalosan még egy másik dallam viselte a címet, s ez megszakítás nélkül így is maradt, noha valójában csak 1989-ben iktatták törvénybe. Nemzeti fohásként élt túl olyan időszakokat, amikor alapértékei a hatalom számára nem voltak éppen kedvesek.

– A legrégebb himnuszok monarchikus dicsőítő énekek, az uralkodót magasztaló, jól megszólaltatható közösségi dallamok. Ennek nagyon jó példája a *God Save the King* vagy *God Save the Queen*, ami az angol lelkületnek nagyon megfelel. Ez egy egyszerű dallam, azzal a szöveggel, hogy Isten óvja a királyt vagy a királynőt, ami nagy különbség a magyar himnusszal szemben.

A másik ilyen emblematikusan jó, monarchiát dicsőítő ének a *Gott erhalte Franz den Kaiser*, a Habsburg császári himnusz, amelyet Joseph Haydn írt, miután az 1790-es években Londonból visszatért Bécsbe. Az angoloknál Händel nyomán jött rá arra, hogyan lehet nagy közösségeket megmozgatni zenével, s ezt valósította meg otthon. [...]

2. – Van egy másik ága is a himnuszoknak, az ugyancsak jól énekelhető indulóké.

– Ilyen például a *Marseillaise*. Ki lehet menni vele a csataterre harcolni a hazáért. Egyáltalán nincs köze a császársághoz. A néphez és a francia dicsőséghez kapcsolódik, híres története szerint egy francia katonatiszt írta meg egy éjszaka alatt. Az egyik legjobb himnusz, ami aztán a szabadság szimbólumává vált – bár ez már a francia forradalom után volt, amikor megismerték ennek a szabadságnak az árnyoldalait is. Ilyen az olasz, de ismerünk jó néhány más, hasonlóan pattogó ritmusú, harcos jellegű himnuszt is.

3. – A magyar himnusz nem a monarchikus, és nem is a harcos, induló típusú.

– Ismereteim szerint a világ vagy háromszáz himnusza között egyedülálló, hogy a miénk egy fohász, egy ima. Ami alapvető különbség minden más himnusszal szemben. Az Istent is azzal szólítja meg, hogy áldd meg a magyart, nem pedig, hogy óvd az uralkodót. Mindenképpen különleges. A transzcendens (természetfeletti) hívása a magyarságtól nem áll távol, de benne van az elszakadási, függetlenedési vágy, az identitáskereső reformkor lelkülete is. 1844-ben járunk, amikor Erkel Ferenc egy pályázatra megírja a zenét. Zseniális húzás volt, hogy erre Kölcsey Ferencnek ezt az akkor még nem szélteben-hosszában elterjedt költeményét vették elő. Ráadásul a mélyen magyar, felmenőit a honfoglalásig visszavezető Kölcsey önmagában is egy csoda. Ül Csekén magányosan, csalódva, politikai csatározásoktól, kritikáktól körülvéve, gazdálkodik, és közben megírja, befejezi remekművét *A magyar nép zivataros századaiból* 1823-ban.

4. – Kölcsey költeménye különösebb visszhang nélkül pihen több mint húsz évig. Hogyan kerül újra elő?

– Jön egy fantasztikus figura, Bartay Endre, aki a Nemzeti Színház igazgatójaként egy igazi kulturális menedzser. Egyszer csak előszedi a Kölcsey-féle *Hymnust*, és megpályáztatja a megzenésítését. [...] Erkel egyhangú szavazással nyerte meg a versenyt.

5. – Milyen volt a többi mű?

– Mint egy világítótorony, úgy emelkedett ki közülük az Erkel-féle *Himnusz*. Létezik egy történet, miszerint Bartay bezárta Erkel egy szobába, mondván, hogy addig nem engedi ki, amíg meg nem írja a magyar himnuszt. Ez nyilvánvalóan csak legenda, hiszen valójában a zene

egy jeligés pályázatra született. Erkel egy Kölcsey-idézetet választott jeligéül: „*Itt az írás, olvassátok*”.

6. – Úgy tudom, ez a szlogen egy elírás következménye.

– A *Vanitatum vanitas* című versben valóban az „*Itt az írás, forgassátok*” fordulat szerepel. Nem hiszem, hogy elírás volt. Erkel szent szöveggént kezeli a *Hymnust*, amiből maga is egy szent éneket komponál. Az „*Itt az írás*” mintha az Ige lenne, ebben az esetben pedig jobb az olvassátok, mint a forgassátok kifejezés. A *Himnusz* egy szakrális ének, egy közös imáról van szó. Mindig az az érzésem, hogy egyénekre van kitalálva. Amikor együtt éneklünk a magyarság, valójában mindenki külön-külön imádkozik. [...]

7. – Mintha a Himnusz megkomponálásakor egyáltalán nem lett volna szempont a könnyű énekelhetőség... Nem könnyű énekelni.

– Nem. Ennél csak a *Szózatot* nehezebb (nevet). [...] Annyi minden tapad hozzájuk, meghatározó történelmi pillanatok, sportesemények emléke, a neveltetésünk, hogy elcsendesedünk, fölállunk már az első hangoknál. Mivel ez már mind rájuk rakódott, nehéz objektíven megítélni ezeket a dallamokat.

8. – A hangszerezés és a tempó is változott az évek során.

– A *Himnusz* eredeti zenéje kicsit különbözik attól, amit az utóbbi, majdnem száz évben megszoktunk. Gyorsabb volt a tempója és más a kísérete. [...] Az 1930-as évek végén az egyik legjelentősebb magyar muzsikusként, Dohnányi Ernő áthangszerezte Erkel művét. A *Himnusz*ból monumentális, nagyzenekari darab lett, több fúvóssal és ütőhangszerrel, szélesebb gesztusokkal. Elhagyta a verbunkos fordulatokat a zenekari kíséretből, és egy nagy, hömpölygő, egyébként gyönyörű himnuszt írt belőle, vagy hát alakította át. Ha nagyon becsületesek akarnánk lenni, akkor most azt mondanánk: Erkel-Dohnányi *Himnusza* az, amit ma ismerünk.

9. – Érdekes a Himnusz élete a különböző történelmi korokban. Amikor megszületett, viharos gyorsasággal elterjedt, habár volt hivatalos himnusza az országnak. Később túlélt egy olyan rendszert, ami tüzzel-vassal irtott mindent, ami szakrális volt. Ugyanakkor nagyon meglepett, amikor erre az interjúra készültem, hogy csak 1989-ben iktatták törvénybe az állam hivatalos himnuszaként.

– Erkel jó pillanatban írta meg a *Himnuszt*. Nagy igény volt rá, 1848-ban már lehetett a Nemzeti Színházban is énekelni, de szó sem volt arról, hogy hivatalos legyen. Arra ott volt az osztrák császári himnusz. Senkinek eszébe se jutott, hogy azt ki lehet ütni a nyeregből. Voltak különböző nevezetes alkalmak, ahol énekeltek, megjelent nyomtatásban Deák Ferencnek ajánlva, mindig hozzátapadt valami szép magyar gesztus, énekeltek, amikor Kossuth földi maradványait hazahozták, az újratemetésén, s a 19–20. század fordulójának nagy nemzeti felbuzdulásakor is. Bartók Béla 1903-ban megírja a *Kossuth-szimfóniát*, elsiratja az elbukott szabadságharcot. Kossuth alakját fölmagasztalja, s a csatazenében az osztrák oldalt a *Gott erhalte* torz változatával érzékelteti. Az Erkel által alapított Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara akkor még kikérte magának, hogy a császári himnuszt egy fiatal, Bartók nevű zeneszerző szemtelenül eltorzítja. Aztán persze amikor megszűnt a Monarchia, a *Gott erhalte* megszűnt császári himnusznak lenni, majd a németekhez került, és egy másik történet vette kezdetét.

10. – Mi pedig töretlenül énekeljük tovább a sajátunkat. Még az ötvenes években is, amikor a pártvezetésben komolyan felmerült, hogy mégiscsak jobb lenne az új időkhöz alkalmazkodóbb himnusz. Szövegírónak Illyés Gyulát, zeneszerzőnek pedig Kodály Zoltánt látták volna szívesen.

– 1952-ben, a kommunista diktatúra legsötétebb időszakában, Kodály Zoltán 70. születésnapján vetették fel egy új himnusz megalkotásának lehetőségét. Kodály a felkérésre lakonikus egyszerűséggel csak annyit válaszolt: „Jó az eredeti.” És milyen igaza volt!

A feladatlap bázisszövege az eredeti forrásszöveg módosításával (rövidítésével, nyelvtani egyszerűsítésével), de az eredeti szöveg integritásának megtartása mellett jött létre.

Forrás: Köhalmi Andrea (2023): *A Himnusz mi vagyunk. Magyar Kultúra*. 2023. III. évfolyam 1. szám 6–8.

1. Döntse el, hogy az alábbi állítások közül melyek igazak az olvasott szövegre! Az igaz állításokat húzza alá!

- a) A szöveg a (szép)irodalmi – hivatalos – publicisztikai stílusrétegbe sorolható.
- b) Az olvasott szöveg műfaja interjú – esszé – riport.
- c) A szövegben az elsődleges kommunikációs cél, funkció a felhívó – tájékoztató – kapcsolatteremtő szerep, funkció.

3 pont

2. A szövegben Batta Andrással beszélget az újságíró. Hogy ki Batta András, azt a szöveg elején megtudhattuk. A szöveg egésze alapján indokolja meg az újságíróra vonatkozó alábbi megállapítást! Két példát említsen!

Az újságíró alaposan felkészült a beszélgetésre.

- a) _____
- _____
- b) _____
- _____

2 pont

3. A szöveg a himnuszok három típusát különíti el. Töltse ki a táblázatot az olvasott információk alapján!

A himnusz típusa	1-1 tartalmi jellemző, tulajdonság	Énekelhetőség, zeneiség (1-1 jellemző ÉS 1-1 példa)
		jól megszólaltatható / egyszerű dallam / hangszereken is jól játszható ÉS pl. az angol himnusz
induló		_____ ÉS pl. _____
	Istenhez forduló, szakrális ének	_____ ÉS pl. _____

6 pont

4. A szövegben három eltérő írásmód szerepel: himnusz, Hymnus, Himnusz.

a) Egészítse ki a hiányos mondatokat a megfelelő írásmódú szóalakkal!

Kölcsey Ferenc költeménye, a _____ Magyarország alaptörvénybe iktatott állami _____ a. Ünnepélyes alkalmakkor közösen énekeljük a _____ t, melyet Erkel Ferenc zenésített meg.

3 pont	
--------	--

b) Adja meg a kisbetűs írásmód – himnusz – magyarázatát! Ebben az esetben mire vonatkozik, mit jelöl a szó?

hymnus: _____

1 pont	
--------	--

5. Batta András megemlíti, hogy „a világ vagy háromszáz himnusza között” egyedülálló a mi himnuszunk.

a) Mi a szerepe, jelentése az idézett szövegrészben a vagy szónak? (3)

1 pont	
--------	--

b) Milyen két rokon értelmű szóval helyettesíthető a vagy szó az idézett szövegrészben?

1 pont	
--------	--

6. Bizonyítsa a szövegből vett két konkrét nyelvtani példával, hogy a 7. szövegegység állításai nemcsak a *Himnuszra*, hanem a *Szózatra* is vonatkoznak! (7)

2 pont	
--------	--

7. Keressen egy-egy példát a 6. szövegegységből az alábbiakra! (6)

tárgyas szószerkezet: _____

helyhatározós szószerkezet: _____

általános névmás: _____

részleges hasonulás: _____

tárgyi alárendelő összetett mondat: _____

5 pont	
--------	--

8. Döntse el az olvasott szöveg alapján az alábbi állításokról, hogy igazak-e vagy hamisak! Írja a megfelelő betűjelet az állítás mellé, a táblázat 2. oszlopába! (I = igaz, H = hamis). A hamis válaszokat javítsa, tegye igazzá!

Állítások	Igaz / Hamis
1. Eredetileg a <i>Himnusz</i> zenéje gyorsabb volt, mint ahogy ma énekeljük.	
2. A Habsburg császári himnuszt Händel írta Joseph Haydn nyomán.	
3. A szövegben négy magyar zeneszerző neve fordul elő, akik a szöveg információi szerint kapcsolatban állnak Kölcsey <i>Himnuszával</i> .	
4. A szövegben olvasható beszélgetés a 200 éves <i>Himnuszra</i> való megemlékezés egyik szép példája volt.	
5. Tudjuk, hogy Erkel szándékosan változtatott a Kölcsey-idézetten, amit jellegül választott pályázatához.	

A hamis állítások javítása, igazzá tétele:	
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

5 pont

9. A szövegben szerepel két idegen szó, melyeket aláhúztuk. Válassza ki és karikázza be, hogy a megadott jelentések közül melyik lehet a szó valódi jelentése. A szövegkörnyezet segít a helyes megoldásban.

identitás: (a 3. szövegegységben szerepel)

- a) eszményítés
- b) önazonosság, öntudat
- c) jövőbe tekintés

lakonikus: (a 10. szövegegységben szerepel)

- a) meggondolatlan
- b) büszke, öntudatos
- c) rövid, tömör, lényegre törő

2 pont

10. A *Himnusz* történetének eseményeit áttekintve töltsse ki az alábbi táblázatot az olvasott szöveg alapján! A táblázat egy rovata üresen marad, ahhoz a szöveg nem adott információt. Abba a rovatba írja bele, hogy: **NINCS INFORMÁCIÓ**.

IDŐPONTOK	ESEMÉNYEK
	Kölcsey megírja/befejezi a <i>Hymnus</i> című költeményét.
1844	
	A Nemzeti Színházban március 15-én a <i>Bánk bán</i> előadásán énekelték a <i>Himnuszt</i> .
1938	
	Illyés Gyulát és Kodály Zoltánt felkérlik egy új himnusz megírására.
	A XXXI. tv. 36. § -a kimondja: „a Magyar Köztársaság himnusza Kölcsey Ferenc <i>Himnusz</i> című költeménye Erkel Ferenc zenéjével”.
	Hatályba lép az alaptörvény, amelynek preambuluma ¹ a <i>Himnusz</i> első sorával kezdődik: „ <i>Isten, áldd meg a magyart!</i> ”

7 pont

¹ preambulom: egyes jogszabályok, alkotmányok emelkedett hangú bevezető része

Név: osztály:.....

11. Vizsgálja meg a szöveg végén található forrásmegjelölést! Hogyan függ össze a folyóirat címe az itt olvasható szöveggel? Válaszát egy, maximum két mondatban fogalmazza meg, ügyeljen mondata(i) nyelvi-stilisztikai megformálására!

2 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

Irodalmi feladatlap

1. Állapítsa meg, hogy az alábbi információk, állítások melyik adott korstílusra, stílusirányzatra jellemzőek! A korstílusok, stílusirányzatok közül hármat felsorolunk, a hiányzó negyediket Önnek kell ismeretei alapján megadnia. Minden rovatba csak egy válaszelemet írjon!

A korstílusok, stílusirányzatok: klasszicizmus, romantika, naturalizmus

Jellemző jegyek	Stílusirányzat
pillanatnyi benyomások rögzítése, nominális stílus	
minta- és szabálykövetés: pl. a drámákban a hármas egység szabálya	
a természettudományokra jellemző megfigyelési mód, objektivitás, dokumentatív hitelesség, biológiailag és társadalmilag determinált szereplők	
a műnemek, műfajok keveredése, erős lirizálódás, eredetiség	

4 pont

2. Töltse ki a táblázatot az alábbi megadott információkból válogatva! Segítségül soronként megadtunk egy-egy információt a táblázatban. Egy információt egyszer tud felhasználni. Minden rovatba csak egy információt írhat.

Szerzők: Babits Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Vörösmarty Mihály, Zrínyi Miklós

Művek: *A Dunánál, Az apostol, A vén cigány, Pannónia dicsérete, Édes Anna, Hetedik ecloga, Tartózkodó kérelem*

Műfajok: dal, elbeszélő költemény, epigramma, eposz, óda, rapszódia, regény

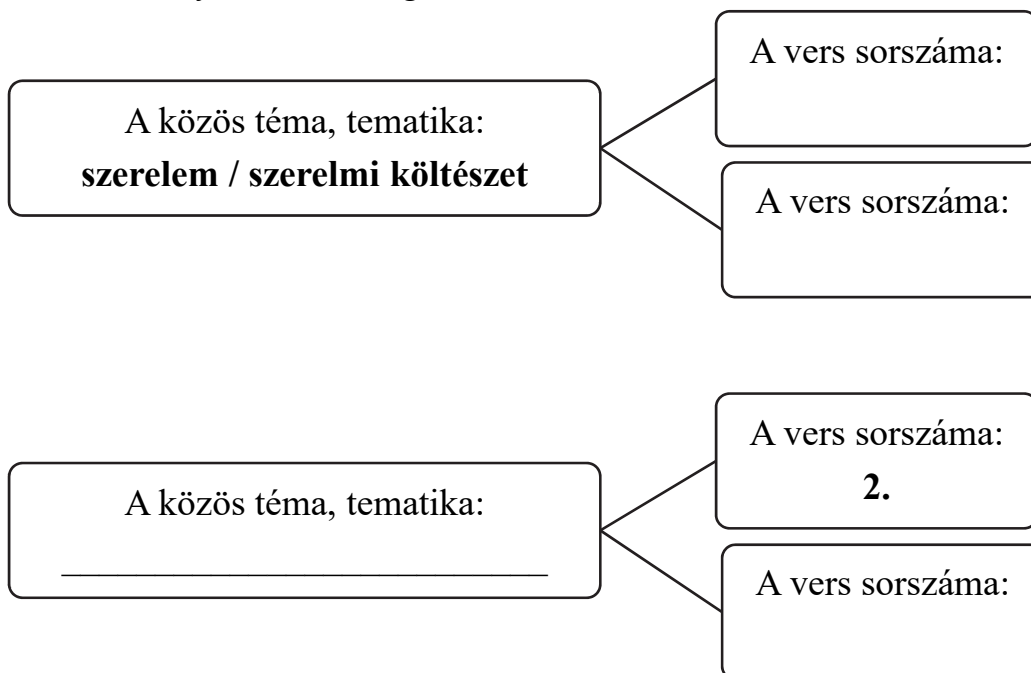
A művek keletkezési ideje: 1464–1465, 1645–1648, 1795, 1848, 1855, 1936, 1967

Szerző	Cím	Műfaj	Keletkezés ideje
	<i>Pannónia dicsérete</i>		
Petőfi Sándor			
		rapszódia	
			1936

4 pont

3. Az alábbi verseket három téma, tematika köré tudjuk csoportosítani. Válogassa szét a tematikájuk alapján összetartozó műveket, majd nevezze meg a közös tematikát és a versek SORSZÁMÁT is írja az ábrába! (A téma megnevezése és a hozzá tartozó két vers együttesen ér 1 pontot.) (Segítségül beírtunk néhány információt.)

1. Ady Endre: *Új vizeken járok*
2. Ady Endre: *A Sion-hegy alatt*
3. Babits Mihály: *A lírikus epilógja*
4. Juhász Gyula: *Anna örök*
5. Petőfi Sándor: *Minek nevezzelek?*
6. Balassi Bálint: *Adj már csendességet...*

A közös téma, tematika: _____	A vers sorszáma: 1.
	A vers sorszáma:

3 pont	
--------	--

4. Az alábbiakban két, Ön által is ismert műből olvashat egy-egy jellegzetes részletet. A részlet figyelmes elolvasása után oldja meg a feladatokat!

a)

– A polgármester! – kiáltott fel hirtelen Borbiró.

– Ejnye, híjjuk mán be akkor – mondta Csuli, s kiment elébe –, jóra való ember ez – szólt vissza a gróf felé.

Aztán kiment s kikiáltott a polgármesternek:

– Pista...

A polgármester visszafordult. Piros-őszes ember volt, neki is volt háromszázhusz hold földje, de jobban szeretett polgármesterkedni, mint gazdálkodni. Furcsa gusztusa volt.

– Pista, te – mondta neki Csuli –, egy jó murit akarunk csinálni, az isten áldjon meg, el ne rontsd.

A polgármester kék szeme szelíden mosolygott. Csuli nagy nyugalommal rágta a szivarját, s göcögte:

– Itt van ez a kis Wagner, hát rá szántuk a lepedőt... Tudod, itt van egy könyvvigéc, osztán kineveztem gróf Goluchovsky Agenornak, most osztán a kis Wagner csütörtökön estére egy jóképű koncertet vág össze neki... Jaj, nagyon jó pofa ez a vigéc, el is visszük hozzád vizitelni. Mer úgy gondolom, hogy be kell mutatni a várost, ha egyszer gróf Goluchovsky Agenor megtisztel bennünket...

– A fene egyen meg – nevetett a polgármester –, mán megint mibe töröd a fejed, te vén Csuli!

– Nono, csak ártatlan tréfa az egész.

A polgármester nevetett, s egyre jobban nevetett. Minek rontsa el ezeknek a vén gyerekeknek a kedvét.

A mű címe: _____

Egy további (az adott részletben nem megnevezett/nem előforduló) szereplő neve a műből:

	1 pont	
--	--------	--

b)

– Úgyis olyan nehéz volt egymástól elválni; gondoltam, ezt a három napot maguknál töltöm el... Remélem, nem leszek terhükre?

Tóték még most se bírtak szólni. Az őrnagy bevitte kofferét, aztán visszajött, s a tettvágytól buzogva így szólt:

– Ha nincs kifogásuk ellene, dobozolhatnánk egy kicsit...

Elhallgatott. Nézelődött.

– Ejnye már – mondta. – Hová lett az új margóvágó, kedves Tót?

Tót megpróbált válaszolni, de ez csak a harmadik nekifutásnál sikerült neki.

– Levittem a kertbe, mélyen tisztelt őrnagy úr.

– Miért? – csodálkozott az őrnagy. – És hová?

– Csak ide a mályvákhoz – mondta szolgálatkészen Tót. – Tessék parancsolni, mindjárt megmutatom.

Eltűntek a sötétben.

Az olvasott részlet a mű zárójelenete, azonban egy fontos esemény még hátravan. Mi történik pontosan a műben az olvasott részlet folytatásaként?

1 pont	
--------	--

5. Egészítse ki a könyv nélkül megtanulandó verset, versrészleteket a hiányzó földrajzi nevek szövegbe illő szóalakjával! Minden helyesen kitöltött idézet ér 1-1 pontot.

„Eddig _____ földjén termettek csak a könyvek,

S most _____ is ontja a szép dalokat.

Sokra becsülnek már, a hazám is büszke lehet rám,

Szellemem egyre dicsőbb, általa híres e föld!”

„Értünk _____ mezein

Ért kalászt lengettél,

_____ szőlővesszein

Nektárt csepegtettél.

Zászlónk gyakran plántálád

Vad török sáncára,

S nyögte Mátyás bús hadát

_____ büszke vára.”

„_____ híres útján jöttem én,

Fülembe még ősmagyar dal rivall,

Szabad-e _____ betörnöm

Új időknek új dalaival?”

3 pont	
--------	--

6. Az alábbi irodalmi dominón nem pöttyök szerepelnek, hanem nevek és az irodalommal kapcsolatos kifejezések, fogalmak, idézetek. Keresse meg az összeillő párokat, majd rakja sorrendbe a dominókat úgy, hogy az 1. dominó jobb oldala az utána következő dominó bal feléhez illeszkedjen. Ügyeljen arra, hogy az utolsó dominó jobb oldala és az első dominó bal oldala kapcsolódjon egymáshoz! Egy összetartozó pár 1 pont.

1. dominó

Babits Mihály	hexameter
---------------	-----------

2. dominó

„fehérlő illatokkal alkonyul”	Nyugat
-------------------------------	--------

3. dominó

Örkény István	emberiségdráma, drámai költemény
---------------	----------------------------------

4. dominó

Falanszter	szinesztézia
------------	--------------

5. dominó

időmértékes verselés	egypercesek
----------------------	-------------

Adja meg a dominók helyes sorrendjét!

1. dominó ____ dominó ____ dominó ____ dominó ____ dominó

4 pont	
--------	--

20 pont	
---------	--

Helyesírás	Hibapontok száma az I. összetevőben	
------------	-------------------------------------	--

Név: osztály:.....

	pontszám	
	maximális	elért
Szövegértési-nyelvi feladatsor	40	
Irodalmi feladatlap	20	
Összesen	60	

dátum

javító tanár

	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt
Szövegértési-nyelvi feladatsor		
Irodalmi feladatlap		

dátum

dátum

javító tanár

jegyző

Megjegyzések:

1. Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
2. Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2024. október 14.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

2024. október 14. 8:00

**II.
MŰÉRTELMEZŐ
SZÖVEGALKOTÁS**

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI HIVATAL

Fontos tudnivalók

Az írásbeli vizsga II. feladatlapja választási lehetőséget tartalmaz. Válasszon ki és oldjon meg **egy** feladatot!

Ha munka közben mégis elkezd egy másik feladatot is, az előzőt húzza át!

A kifejtésben vegye figyelembe a feladatban adott szempontokat!

Bátran fogalmazzon meg önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat.

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

A költői-írói helyesírás átvétele saját szövegében nem hiba, ha az idézet szó szerinti és idézőjellel jelölt. Amennyiben az idézet jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor ügyeljen arra, hogy *A magyar helyesírás szabályainak 12. kiadása* alapján írja az adott szót!

Ékezethasználata pongyolának minősül, ha az egyezményes ékezetek helyett egyéni jeleket használ. Az egyéni írássajátosságok nem mentesítenek a hosszú és a rövid magánhangzók megkülönböztetésének kötelezettsége alól.

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen arra, hogy azok elváljanak a kész fogalmazástól! A szövegbe is jegyzetelhet.

Ha a megoldott feladatban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót (szavakat) húzza át, a helyesnek vélt szót (szavakat) pedig írja le újra!

Fogalmazása **500–800** szó terjedelmű legyen!

A feladatlap megoldására 150 perc áll rendelkezésre.

Eredményes munkát kívánunk!

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEGALKOTÁS:**EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE**

Olvassa el Márai Sándor *A válasz* című novelláját! Értelmezze a három főbb szereplő (Z., az özvegy és a pap) nyelvi és nem nyelvi kommunikációjának sajátosságait! Magyarázza a kimondatlanság történetalakító szerepét a műben! Dolgozatában mutassa be az általános érvényű üzenet megteremtéséért felelős prózapoétikai jegyeket!

Megoldása 500–800 szó terjedelmű legyen!

Márai Sándor: *A válasz*

A pap fél öt felé végzett a halotti beszéddel: de mire hazaértek a temetőből, már bealkonyodott. A kerti ház a temetés ideje alatt megtelt távoli családtagokkal és idegenekkel. Október eleje volt, de a kakukkfű szagú, tömött, édes őszi illatát alig lehetett érezni az eső nedves gyolcsán át, amely mindent begöngyölt. A gyászolók dideregve járkáltak a társalgóban; akik a közelben laktak, rögtön kocsijukat kérték, az idősebbek az ebédlőbe vonultak, körülülték a kerek asztalt, teáztak s önkéntelenül is felszabadult hangon, közömbös dolgokról beszélgettek. Az özvegy bement a szobájába, megmosta arcát és megigazította haját. Aztán leült ő is a kerek asztalhoz, s szótlanul, szemével igazgatta a felszolgálókat. Csendes tort ültek, s halkán, tapintatos közönnyel beszélgettek.

A fiatal pap a háziasszony jobbán ült. Kissé feszesen ült e gazdag, úri házban, ahová most hívták másodsor, mikor el kellett temetni Z.-t, az urat. Összefonta karjait és szigorúan nézett körül. Mint minden nagyon fiatal ember, aki hivatásánál, szerepénél fiatalabbnak érzi magát, gondosan ügyelt mozdulataira: egy hanggal, egy-egy mozdulattal óvatosabb, komolyabb és udvariasabb volt a kelleténél. Esztendeje csak, hogy megkapta e plébániát. A családi arcképeket nézte a szemközti falon, az idegen, büszke, régies arcokat; a pap szegény ember volt, szegények között élt, s most, mikor először akadt dolga e híres, gazdag házban, nagyon vigyázott, hogy ne legyen a háziakhoz büszke, sem alázatos. Ezért kissé mereven ült; nem nyúlt a borhoz és nem beszélt.

Az özvegyet látta néha a templomban. A Z. családnak külön padja volt, a szószék alatt. De most, a kora esti világítás erős szobafényében, kalap nélkül, otthonában, a temetés napján, oly idegen volt ez az ötvenéves női arc, olyan bezárt és szenttelen, gyászában olyan megközelíthetetlen és elutasító, hogy a fiatal pap elszomorodott. A gyászhoz alázat kell, gondolta. Miért nem jajveszékél? Vagy sírjon néha, egy-egy könnycseppet ejtsen, alázza meg magát előttünk, mutassa, hogy fáj. Isten azért adta a fájdalmat, hogy megmutassuk. Milyen büszkék ezek! Lehajtotta fejét, komoran nézte az asztalkendőt, érdes ujjával elgondolkozva dörzsölte a finom damaszt szegélyét.

Hét felé, mikor a suttogó, illedelmesen halk, családias és atyafiságos beszélgetés lassan felengedett – a férfiak már bort ittak, szivaroztak, s minduntalan elhangzottak a gyász közhelyei –, a pap csendesen felállt, bocsánatkérően pillantott az özvegyre, s kiment az ebédlőből. Úgy gondolta, tapintatosabb, ha elhagyja most őket. A társalgóban tájékozatlanul nézett körül; ez a szoba tele volt bőrholmik, vadászfegyverek, nemes kávé és finom dohány illatával. A szobában már lecsavarták a fényeket; csak a megboldogult Z. íróasztalán égett egy zöld ernyős lámpa. A fiatal pap állt a félhomályban, s mélyen beszívta ez idegen szoba nehéz, hideg és szomorú illatát. Török harci kések lógtak a falon, egy metszet, mely hóval borított utcát ábrázolt, s egy barna keretes kép, melynek üvege alatt mirtuszágakat s a Z. házaspár esküvői fényképét pillantotta meg. Egy pillanatig nézte ezt a képet: a fiatalasszony és a férfi kemény, szigorú pillantással bámult a világba. Rossz házasság volt, gondolta a pap. Van itt valami hideg, valami feloldatlan. Didergett, s megfordult, hogy elmenjen innen.

E pillanatban felnyílt az ebédlő ajtaja. Az özvegy állott a fénysávban; kutató pillantással nézett a sötétbe, hunyorító, fáradt szemekkel.

– Már elmegy, főtisztelendő úr? – mondta halkán; s gyors, erélyes mozdulattal behúzta maga után az ajtót. – Egy pillanatra.

A fiatal pap megjijedt, hogy az özvegy a gyászbeszéd tiszteletdíját akarja átnyújtani. Elvörösödött; még mindig nem szokta meg, hogy papi cselekedeteiért pénzt is elfogadjon. Az özvegy a szoba félhomályában mintha megnőtt volna. Egyenesen és keményen állott, azzal a kissé gőgös, megközelíthetetlen tartással, mint a temetés alatt is, s ahogyan az elébb ült rokonai között, a teasztalnál.

Aztán egyszerre összecsuklott. Mintha megingott volna; a pap önkéntelen mozdulattal, hozzálépett és karját nyújtotta. Megdöbbenéssel látta, hogy a fegyelmezett asszony sír. Semmi nem volt természetesebb, mint ez a sírás, egy özvegy sírása, néhány órával ura temetése után; s a pap mégis megborzongott. Ez a sírás is olyan szemérmes volt, hangtalan. Az asszony elhárította a pap karját, a karosszékekkel övezett, horgolt terítővel letakart, ovális asztalhoz lépett, leült, zsebkendőjével, könnyű és finom mozdulattal megtörölte szemét, s helyet mutatott a papnak.

– Olvassa el! – mondta váratlanul, átmenet nélkül. Most csendes volt a hangja, csendes és meleg.

A papírszelet, melyet hirtelen mozdulattal átnyújtott a papnak, jegyzőkönyv lapja lehetett. Összegyűrt lap volt, melyet már sokszor olvastak, kisimítottak, összehajtottak.

A pap közel tartotta szeméhez és betűzni kezdte a papírlap szövegét. A félhomályban nagy, izgatott betűkkel, lázas, kiabáló jegyekkel, ceruzával írott szóképek derengtek feléje. Egyetlen szó volt a kitépelt lap szövege; mintha nem is írták, inkább csak rajzolták volna.

– „A választ!” – olvasta a pap.

Egy ideig nézték egymást.

– Főtisztelendő úr – mondta kissé rekedten, csendesen az özvegy. – Kérem, hallgasson meg. Ön még fiatal ember. Bocsásson meg; nem akartam bántani. Talán azt szerettem volna mondani, hogy nem régen él még a mi körünkben, nem ismeri itt az embereket. Talán jó is, hogy idegen – mondta halkabban, mintegy önmagának. – Az elébb, mikor felállt, hogy elmenjen innen, úgy éreztem, meg kell mutatnom magának ezt az írást. Férjem írta, halála előtt egy órával. Akkor már nem tudott beszélni.

– Férjem szégyenlős ember volt – mondta aztán, egészen halkán. – Úgy értem, volt benne valami nemes szemérem, kerülte a bizalmas szavakat, a nagy hangú, puffogó érzelmi kitérőket. Ez a mi házasságunk szerelmi házasság volt. Talán... – mondta az özvegy, s körülnézett a homályban. – Talán szerelmi házasság volt. De soha nem beszéltünk erről. Sokáig azt hittem, nem is kell beszélni erről. Mit érnek a szavak? Csak az élet tud válaszolni. Mindig volt benne valami dacos, férfiasan hallgatag. Úgy kérte meg a kezem, oly szigorúan, hogy elnevettem magam. Még nagyon fiatal voltam. Férjem alig valamivel idősebb. Összevágta bokáját, mint egy rossz színdarabban, megkérte a kezem, aztán kiment a szobából. Félszeg ember, gondoltam. Ez a félszégesség tetszett nekem. Azután hozzám mentem s kezdődött az élet. Házaseletünkben is ilyen szűkszavú maradt. Nem emlékezem reá, hogy... bocsásson meg... valaha is szerelmet vallott nekem az uram.

– A fiatal pap érezte, hogy az özvegy elvörösödik; s zavarában lehajtotta fejét. – Kérem, főtisztelendő úr, értse meg, a mi házasságunk boldog volt. Milyenek a boldog házasságok, általában? Bizonyosan nem azért boldogok, mert beszédesebbek. Megértettem az uram szemérmét, ezt a szófukar, gyöngéd és nemes irtózást az érzelmek mutogatásától. Nem mondom, talán örültem volna, ha néha derűsebb, könnyebb. De soha nem vágytam fellengzős vallomásokra. Mindaz, amit mondhat az ember, olyan kevés. Az élet, a valóság olyan félreérthetetlen. S aztán, ő akarta így... – és sóhajtott.

A pap visszaadta az özvegynek a papírlapot; s önkéntelen védekező mozdulattal karba fonta kezeit.

– A harmadik évben észrevettem, hogy nem tudok róla semmit. Hogy mondjam ezt meg? Élek egy ember mellett, s nem tudok róla semmit. Ismerem napjai minden óráját, szándékait, cselekedeteit. Csendes ember. Nem iszik. Nem mulató. Ha kérek valamit... igen... volt az a zavart nézése, ha kértem valamit, felnézett a mennyezetre, kissé összevonta szemöldjeit, mintha számolna. De máskor is így számolt, akkor is, ha arra kértem, menjünk ki vacsora után a kertbe. Aztán, mint aki jól megfontolta a dolgot, bólintott és teljesítette a kérést. Mindig teljesítette, akármit kértem is. Megfontolt ember, ez volt a híre. És: büszke ember. Különc, zárkózott ember, mondták. De soha nem volt közöttünk veszekedés, főtisztelendő úr. A harmadik évben, egy reggel, bejött a szobámba; a fésülködőasztal előtt ültem, hajam sütöttem. Asszonyok nem szeretik, ha ilyenkor zavarják őket. A sütővason át néztem rá, rosszkedvűen. Erős léptekkel nyitott be a szobába, s örökké látni fogom: megállt a küszöbön, lovaglósizmában, kezében a pálcával, nyakában a fehér selyemkendő, melyet karácsonyra vettem neki, nyakkendő helyett, a lovagláshoz, s a kendőben egy kámeás tű; egyik kezén még ott simult a kesztyű. Így állt az ajtóban. S volt az arcában valami... nem, ön ezt nem érti, hiszen nem ismerte... ebben a pillanatban volt valami ezen az arcon... Valami, amit soha nem láttam később. Indulat? Nem tudom. – Behunyta szemét. – Kíváncsiság – mondta, kereső hangszíjjal, tétován. – Kíváncsiság, nyugtalanság. Soha nem láttam olyan élőnek az arcát. Szeme fényes volt, csillogott. Én ott ültem, abban a hajsütős, reggeli rendetlenségben. Soha nem szokott ebben az órában szobámba lépni. Így állt, aztán erős léptekkel megindult felém, megállt a karosszék mögött, két kezét vállamra tette, s a tükörből láttam, amint fölém hajol... Olyan furcsa volt ez... Szokatlan volt és ijesztő. Mert úgy nézett rám – nem, nem tudom elmondani. Úgy nézett, komolyan és mégis mosolyogva, jókedvűen, s mégis oly halálos komolyan, mintha eszébe jutott volna... mintha kérdezni szeretne valamit... Valami nagyon fontosat. Két keze erősen fogta a vállam. A tükörből láttam arcát, ezt a kérdező arcot, amelyből sugárzott ez a hirtelen, erőszakos kérdés. Már megmozdult az ajka. Én nem tudom, mi történt akkor.

Felemelte csontszín, hervadt kezét, s mint aki homályba néz, rövidlátó pillantással, fejfájós, vontatott hangon mondta:

- Soha nem fogom megérteni. Férfiak ezt talán nem is értik. Ott ültem, a rendetlen szobában, kibontott hajjal, a sütővassal kezemben, reggeli kócoságban. Csak azt éreztem, hogy haragszom. Valami rendetlenség volt mindebben, valami támadásszerű, ahogy bejött a szobába és kérdezni akart valamit, ilyen váratlanul, ilyen sürgősen, ilyen némán és mégis hangosan, valami olyan fontosat, hogy visszafordult a lovával... A tükörben talákoztak pillantásaink. Egyik kezem megmozdult, átnyúltam vállamon, lefejtettem és ellöktem a kezét. Ennyi volt az egész. Rosszkedvű voltam, szeszélyes... Istenem, az élet egy pillanata volt, annyi millió pillanat után és előtt. Egy ideig még nézett reám, azzal a sötét, kérdező, gonosz tűzű pillantással. Aztán becsukódott megint az arca, s olyan volt, mint régen, olyan bezárt, komoly. Sarkon fordult és kiment a szobából.

– És később? – kérdezte a pap.

– Később? – Az özvegy a levegőbe nézett. – Később, igen. Egy ideig nem vettem észre semmit. Én estére már elfelejtettem az egészet. De ő nem felejtette el. Soha többé nem beszélt róla. De nem felejtette el. Ilyen ember volt. Még huszonkét évig éltünk együtt. De soha többé nem kérdezte. Csak most, mikor haldoklott... Már eszméletlen volt. Harmadik napon kinyújtotta kezét, hogy írni akar. Ezt írta föl: „A választ!”... Érti ezt, főtisztelendő úr?...

– Azt hiszem, értem – mondta a fiatal pap; s lehajtott fejjel ült, a szőnyeget nézte.

– Érti, érti! – kiáltotta most valami gonosz, fájdalmas hangszíjjal az özvegy; s hirtelen felállt. – Érti! De hát ki ért egy embert? Ki ért egy férfit? Mi fáj neki? Mit akart tudni? Miért nem kérdezte meg aztán, később, soha?... Érti! De hát mi volt a kérdés? És mi lehetett a válasz? Nem volt válasz az egész életem? Szavakkal is meg kellett volna mondani?

– Talán – mondta a pap; s ő is felállt és meghajolt.

Mindketten lehajtották fejüket, s szótlánul indultak az ajtó felé.

– Bocsásson meg – mondta az özvegy –, bocsásson meg, főtisztelendő úr. Ön még fiatal... Isten szolgája, de fiatal ember. Csak elmondtam, mert nem akartam egyedül maradni ezzel a kérdéssel... vagy parancsal... nem is tudom. Bocsásson meg! – mondta még egyszer, a régi, rekedt, kemény hangon; s kiegyenesedve állt és kezét nyújtotta.

A tornácon már sötét volt. A pap találmra elindult a ködben, a fason át. Fázott. Gyorsan ment a sötétben, fejét rázta, borzongott, s valahogy öregebbnek érezte magát.

Márai Sándor: A válasz. In: *Mágia* (1941). Helikon Kiadó, Budapest. 2001. 151–157.

VAGY

TÉMAKIFEJTŐ DOLGOZAT/ESSZÉ ÍRÁSA

Mutassa be az este, az éjszaka napszakához kapcsolódó jelentéseket magyar költők lírai műveiben! Fejtse ki, hogy a választott alkotásokban megjelenített motívum, toposz milyen különböző jelentéseket hordoz, milyen hangulatteremtő erővel bír! Legalább három, különböző szerzőtől származó lírai alkotás értelmezésével szemléltesse a témát!

Írásműve 500–800 szó terjedelmű legyen!

		pontszám	
		maximális	elért
I. Szövegértési-nyelvi feladatsor és irodalmi feladatlap	Szövegértési-nyelvi feladatsor	40	
	Irodalmi feladatlap	20	
II. Műértelmező szövegalkotás: egy mű értelmezése vagy témakifejtő dolgozat/esszé írása	Tartalmi minőség	30	
	Nyelvi minőség	Szövegszerkezet	5
		Nyelvi igényesség	5
	Összesen	10	
Helyesírás		-8	
Íráskép		-2	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

dátum

javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértési-nyelvi feladatsor és irodalmi feladatlap	Szövegértési-nyelvi feladatsor		
	Irodalmi feladatlap		
II. Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség		
	Nyelvi minőség		
Helyesírás			
Íráskép			

dátum

dátum

javító tanár

jegyző